ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 3

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 LUTEGO 1930 R.

FABRYKA W MOŚCICACH

W dn. 18 stycznia r. b. odbyła się w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej uroczystość otwarcia Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach pod Tarnowem. Na terenie, który jeszcze przed $2^1/_2$ laty był szmatem pola — powstał olbrzymi zespół budynków i instalacyj, przeznaczonych do wytwarzania wielkich ilości związków azotowych z surowców: powietrza i wody.

Inicjatywa budowy tej fabryki powstała w latach 1923—1924, pod wpływem przekonania, że zarówno interesy rolnictwa, jak przyrost ludności, jak wreszcie — rozwój przemysłu azotowego na całym świecie, wymagają stworzenia nowej wielkiej fabryki związków azotowych. Wszystkie przewidywania sprawdziły się ściśle. Wzrost spożycia związków azotowych w Polsce nastąpił szybcej, aniżeli można było przypuszczać. Tak więc Chorzów, który w latach 1922/1923 produkował w stosunku rocznym około 40.000 tonn związków azotowych (z czego 30% musiał wywozić zagranicę), w r. 1929 wyprodukował już 175.000 t. i całą produkcję umieścił na rynku krajowym. Ponadto — fabryki w Knurowie i Wyrach rozpoczęły produkcję syntetycznych związków azotowych, a koksownie śląskie zwiększyły produkcję siarczanu amonowego. Wszystko razem nie wystarczyło na pokrycie zapotrzebowania krajowego. W roku 1929 sprowadzono do Polski 125.000 t. nawozów azotowych, głównie saletry chilijskiej i saletry wapniowej, które kosztowały ok. 55 miljonów złotych. Pomimo przejściowej słabszej konjunktury w rolnictwie oraz w nawozach sztucznych — istniejące stosunki konsumcyjne w Polsce stwarzają podstawy dla egzystencji nowej fabryki w Mościcach, która może dostarczyć rocznie ponad 100.000 t. produktów azotowych, lepiej zastępujących saletrę niż azotniak.

O założeniu fabryki w okolicy Tarnowa zdecydowały: niska stosunkowa cena terenu, węzeł kolejowy, sąsiedztwo spławnej rzeki Dunajca, niewielka odległość od zagłębi naftowego i węglowego, bliskość powiatowego miasta i t. p. Teren nabyty pod budowę fabryki wynosi 640 ha.

Postawiono 55 budynków fabrycznych o łącznej kubaturze 552.000 m.^{3} Ogólna długość rurociągów (parowych, wodnych, gazowych i kwasowych) wynosi 47.060 metrów. 6 kotłów sekcyjnych wodnorurkowych dostarcza pary o ciśnieniu roboczem 27 atm. W elektrowni są zainstalowane 4 turbogeneratory o ogólnej mocy 24.900 kW. Wytwórnia gazu wodnego dostarcza około 180.000 m.^{3} gazu na dobę.

Normalna produkcja fabryki wynosi na dobę 60 t. amonjaku, wytwarzanego metodą Fausera. Azot niezbędny dla syntezy otrzymywany jest ze skroplonego powietrza, metodą Lindego. Wodór otrzymuje się z gazu wodnego, poddanego t. zw. „konwersji" ($CO + H_2 \longrightarrow CO_2 + H_2$), oczyszczaniu, przepłókiwaniu i t. d.

Część wyprodukowanego amonjaku podlega spaleniu na kwas azotowy w utleniaczach, zaopatrzonych w siatki platynowe i w wieże absorbcyjne, systemu prof. I. Mościckiego. Normalna produkcja na dobę wynosi ok. 170 t. kwasu azotowego mocy 50%.

Azotan amonu, powstający dzięki zobojętnieniu kwasu azotowego amonjakiem gazowym, przerabia się następnie na saletrę „nitrofos", przez mieszanie z drobnomielonym fosforytem. Nitrofos jest nawozem o zawartości ok. 16% azotu, posiadający ponadto fosfór, czem góruje nad mieszaninami azotanu z piaskiem. Normalna produkcja nitrofosu wynosi ok. 240 t. na dobę.

Normalna produkcja siarczanu amonu wynosi ok. 240 t. na dobę.

Oprócz oczywistych korzyści gospodarczych, jakie przynosi ta nowa i wielka placówka przemysłu chemicznego, budowa P. F. Z. A. w Mościcach dała szereg zysków natury społecznej i ogólno-ekonomicznej. Budowa fabryki przeprowadzona została przez krajowych fachowców, co stało się czynnikiem zaufania do własnych sił. Równolegle wzrosło zaufanie zagranicznych kół fachowych do naszego kraju. Budowa zwiększyła poważnie obroty w licznych gałęziach przemysłu i handlu, odbijając się jednocześnie korzystnie na dobrobycie sąsiednich okręgów, instytucyj społecznych oraz na stanie zatrudnienia.

Główną korzyścią pozostaje rola fabryki w rozwoju produkcji nawozów sztucznych dla celów rolniczych.

KONFERENCJA W SPRAWIE MAKUCHÓW

Dn. 22 b. m. odbyło się w Min. Przemysłu i Handlu zebranie, poświęcone sprawom uregulowania zbytu makuchów. Zebraniu przewodniczył p. Vice-Minister Doleżal, który w zagajeniu oświadczył, że cło wywozowe na makuchy zostało zawieszone uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów do dnia 1 czerwca 1930 r., t.j. do chwili, w której wywóz makuchów jest ustawowo wolny od wszelkich ograniczeń. Celem przeto konferencji byłoby raczej ostateczne uregulowanie spraw zbytu makuchów na przyszłość, niż dyskusja nad obecną ciężką sytuacją i doraźnemi środkami, zmierzającemi do jej naprawy.

Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, p. Prof. E. Trepka, w obszernem przemówieniu zobrazował położenie przemysłu olejarskiego na ziemiach polskich, stwierdził ogólnie panującą wśród rolnictwa tendencję nieznacznego stosowania makuchu lnianego i w konkluzji domagał się całkowitego uchylenia cła wywozowego na makuchy. W dyskusji, jaka się wywiązała, zabierali głos przedstawiciele: Min. Rolnictwa, społecznych organizacyj rolniczych, producentów oleju i makuchu lnianego, wreszcie handlu makuchami. Charakterystyczna była zupełna nieobecność na zebraniu przedstawicieli stowarzyszeń rolniczo-handlowych, co zdaje się potwierdzać fakt nieinteresowania się podobnych organizacyj makuchami lnianemi.

W ostatecznym wyniku zebrania, powołana została pod przewodnictwem p. E. Trepki komisja, w której skład wejść mają po 2 przedstawicieli rolnictwa i olejarstwa. Komisja ma rozważyć całokształt sprawy makuchowej i ostateczne wnioski przedstawić Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa.

Należy sądzić, że prace tej Komisji rozwiążą ostatecznie skomplikowane zagadnienie zapotrzebowania, handlu i eksportu makuchów.

KRONIKA

Zwracamy uwagę wszystkich członków Związku, że ogłoszenia umieszczane w pismach zagranicznych, a mające na celu angażowanie specjalistów w zakresie przemysłu chemicznego, są szczególnie pilnie śledzone przez wielkie zagraniczne organizacje przemysłu chemicznego. Wiadomo nam jest, że specjalny wydział kontrwywiadu tych wielkich organizacyj składa z reguły kilka fikcyjnych ofert na podobne ogłoszenia. Dlatego też jest zalecona najwyższa ostrożność przy rozważenia ofert, wpływających w wyniku umieszczenia wskazanych ogłoszeń. Mieliśmy okazję stwierdzenia powyższego stanu rzeczy w kilku konkretnych wypadkach, i tem silniej podkreślamy konieczność specjalnego traktowania ofert.

Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie rozpoczęła produkcję saletry sodowej o zawartości 16,3% azotu. Produkt ten jest sprzedawany przez organizacje rolnicze po cenie zł. 41,50 za 100 kg. loco fabryka bez opakowania.

W dn. 10 stycznia 1930 odbyła się w Krakowskiej Izbie Przemysłowo-Handlowej, pod przewodnictwem Vice-Prezesa Izby, Inż. Kułakowskiego, konferencja porozumiewawcza producentów i konsumentów branży chemicznej, przy współudziale Dyrektora Związku Przemysłu Chemicznego R P. w Warszawie, p. Profesora Edmunda Trepki.

W toku obszernej dyskusji, jaka się następnie rozwinęła, wskazano na potrzebę dalszego doskonalenia produkcji, zwłaszcza w zakresie odczynników chemicznie czystych, konieczność rozwinięcia energiczniejszej propagandy chemicznej produkcji rodzimej, sprawę dogodniejszych warunków kredytów udzielanych kupcom przez przedsiębiorstwa produkujące, wreszcie konieczność tworzenia porozumień, tak między producentami i konsumentami, jak również obustronnych — za wzorem Zachodu.

Tegoroczne, XVI z rzędu, Targi Angielskie odbędą się od dn. 17 do 28 lutego r. b. w Londynie i Birmingham. Wystawa londyńska poświęcona będzie drobnemu przemysłowi, natomiast wystawa w Birmingham obejmie eksponaty wielkiego przemysłu. W zakresie przemysłu chemicznego znajdują uwzględnienie następujące działy: wielki przemysł nieorganiczny i nawozy sztuczne, destylacja węgla, przemysł farmaceutyczny, perfumeryjno-kosmetyczny, chemikalja fotograficzne, odczynniki analityczne, ziemie rzadkie i rozpuszczalniki, barwniki i półprodukty, masy plastyczne.

Ukazał się VIII Rocznik Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, obejmujący sprawozdanie z działalności Związku za r. 1928 oraz szereg interesujących monografij, poświęconych historji i znaczeniu poszczególnych działów przemysłu metalowego. Rocznik, opracowany w szerszych ramach z okazji 10-ciolecia niepodległości Polski, obejmuje ogółem 4400 stron in 4-o oraz wiele interesujących fotografij. Na szczególną uwagę zasługuje poraz pierwszy monograficznie ujęta historja wszystkich działów polskiego przemysłu metalowego.

Departament Ogólny Min. Przemysłu i Handlu prosi nas o poinformowanie wszystkich członków Związku Przemysłu Chemicznego, że tygodnik „Przemysł i Handel", wydawany staraniem Min. Przemysłu i Handlu przy współudziale Ministerstw: Skarbu, Rolnictwa oraz Komunikacji, ukazuje się od dn. 1 stycznia r. b. pod zmienionym tytułem: „Polska Gospodarcza".

Pismo nie zmienia charakteru, ani zakresu informacyjnego i stanowi dalszy ciąg dotychczasowego tygodnika „Przemysł i Handel". Również skład osobowy Redakcji wydawnictwa nie ulega żadnym zmianom, zaś wszelkie prawa i zobowiązania „Przemysłu i Handlu" przejmuje w całości tygodnik „Polska Gospodarcza".

Z dn. 1 stycznia r. b. otworzone zostało biuro inżynierskie studjów dla przemysłu „Bip Technico" w Warszawie, ul. Miodowa 3. Biuro to, na wzór analogicznych biur zagranicy, udziela porad w zakresie spraw technicznych, organizacyjnych i prawnych. Zapewniona współpraca z „Bureau d'Etudes Indestrielles Fernand Courtoy" w Brukseli oraz z „Bureau d'Etudes Industrielles Techna" w Paryżu pozwoli na posiłkowanie się najnowszemi metodami wiedzy technicznej.

Jak donosi prasa codzienna, Rada Naczelna Organizacyj Ziemiańskich w obszernym memorjale, złożonym p. Ministrowi Rolnictwa, wysuwa między innemi postulat całkowitego zwolnienia od cła wywożonych zagranicę makuchów. Jest to znamienny przejaw, ilustrujący tę sprawą, oświetloną zresztą obszerniej na innem miejscu „Wiadomości Przem. Chem."

Liga Samowystarczalności Gospodarczej (Warszawa, Hoża 74, tel. 125-36) zwraca naszą uwagę na intensywną jej działalność i prosi o zwrócenie uwagi członków Związku na pożytek zapisywania się w poczet członków Ligi.

Towarzystwo Doraźnej Pomocy Lekarskiej w Warszawie (Pogotowie Ratunkowe) przystąpiło do wydania trzeciego nakładu opracowania Dr. J. Zawadzkiego p. t. „Ratownictwo". Wydawnictwo to daje popularne wskazówki, jak postępować w nagłych nieszczęśliwych wypadkach, transportować chorego, organizować stacje ratunkowe i t. d.; powinno się też znaleźć we wszystkich fabrykach. Niezależnie od tego, Zarząd Towarzystwa podjął wydawanie miesięcznika „Ratownictwo".

NA MARGINESIE

Powzięta na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Ministrów w dniu 24 stycznia uchwała o zawieszeniu cła wywozowego od makuchów, aczkolwiek narazie załatwia palący postulat umożliwienia eksportu, to jednak nie wyczerpuje całej sprawy.

Godzące bezpośrednio w interesy krajowego olejarstwa, a pośrednio — w interesy fabrykacji lakierów i pokostów, a także w interesy producentów siemienia lnianego — cła wywozowe od makuchów powinny być zniesione całkowicie i bezpowrotnie, albowiem ich zawieszenie nadal będzie utrzymywać atmosferę niepewności na ważnym odcinku życia gospodarczego.

Należy zaznaczyć, że teorja „zachowania pasz treściwych w kraju," zastosowana do makuchów, a tak droga niektórym działaczom Ministerstwa Rolnictwa, nietylko doprowadziła do bankructwa paru olejarni i do wstrzymania pracy w kilku innych. Dotkliwa szkoda dla olejarstwa i dla bilansu handlowego wynika z obniżenia się cen makuchów na rynku światowym o 20% w porównaniu z początkiem grudnia r. ub. (terminem, od którego cło obowiązuje).

Bołoby pożądane, aby w przyszłości tego rodzaju straty były brane pod uwagę przez teoretyków z Pałacu Prymasowskiego.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

* W Nr. 1 Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych ukazał się komunikat w sprawie przedłużenia ważności ulg taryfowych dla tranzytowego przewozu towarów przez Czechosłowację z Polski i do Polski. Między innemi, zniżki taryfowe dotyczą azotniaku, soli potasowych i fosforytów.

* W „Monitorze Polskim" Nr. 12 z dn. 16 stycznia r. b. ukazało się pod poz. 20 obwieszczenie Ministra Skarbu, uprawniające do sprowadzania w stanie nieskażonym ciekłych olejów roślinnych przez Sp. Akc. Przemysł Chemiczny „Schicht," wzamian Sp. Akc. „Saturnja".

* W „Monitorze Polskim" Nr. 22 z dn. 28 stycznia 1930 ukazało się pod poz. 41 obwieszczenie Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie, zmieniające częściowo spisy biegłych rewidentów w zakresie kilku grup przemysłowych.

Obwieszczenie wskazuje następujące osoby, jako biegłych rewidentów w zakresie przemysłu chemicznego:

Dr. Blumenfeld Emanuel, Dyrektor fabr. wyrobów chem. „Henryk Blumenfeld" we Lwowie.

Halber Zygmunt, przemysłowiec we Lwowie.

Dr. Ihnatowicz Kazimierz, przemysłowiec we Lwowie.

Dr. Leśniański Wacław, Profesor Politechniki we Lwowie.

Inż. Platowski Zygmunt, Dyrektor Spółki Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych we Lwowie.

Dr. Poratyński Jan, właściciel apteki we Lwowie.

Dr. Wysoczeński Bronisław, Dyrektor firmy „Mikolasch i S-ka" we Lwowie.

Podobne listy biegłych rewidentów ukazały się już na terenie wszystkich prawie Izb Przemysłowo-Handlowych.

E C H A

Na uroczystości otwarcia Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach dn. 18 stycznia r. b. Związek Przemysłu Chemicznego był reprezentowany przez Dyrektora E. Trepkę, który przemawiając na Akademji w imieniu całego przemysłu — złożył życzenia rozkwitu dla nowego przedsiębiorstwa, a jednocześnie podkreślił jego doniosłość, jako ogniwa w ogólnym łańcuchu polskiej produkcji chemicznej.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560	zł.
Alkohol metylowy techniczny	230	„
„ „ czysty 99%	330	„
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,80	„
„ granulowany za 1 kg % N_2	2,—	„
Azotan amonu	103,60	„
Benzen handlowy 90%	90,50	„
„ czysty	105	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20	„
Chlorek cynku (ług 50%)	55	„
Chlorek wapna bielący	40	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	900	„
„ „pro narcosi"	1.800	„
Fenol czysty	300	„
Formalina 30%	250	„
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4	„
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	„
„ techniczna	175	„
Karbid	75—80	„
Karbolineum	45	„
Klej kostny	285	„
Klej skórny	400	„
Krezol	140	„

Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	zł.
Kwas mrówkowy 85%	241	„
„ siarkowy 60° Bé	7,74	„
„ solny bez arsenu	14	„
„ octowy techn. 30%	110	„
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	7,20—8,25	„
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	20	„
Naftalen surowy prasowany	34,50	„
„ czysty w łuskach	68	„
Octan sodu	160	„
„ ołowiu	260	„
Oleina zwierzęca destylat	300	„
„ „ saponifikat	290	„
Oleum 20%	20,85	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	„
Smoła preparowana	21	„
Siarczan amonu	43	„
Siarczek sodu 60/62%	70	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16	„
Stearyna	300	„
Superfosfat 16%	13,76—15,20	„
Toluen czysty	120	„
Żelatyna techn.	450	„

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10